

Så här svarade riksdagspartierna

I slutet av juni 2023 sammanställde Landshypotek Bank resultatet av vårens Lantbrukspanel. En stor del i panelen svarade att de vill att politikerna vidtar åtgärder för att stimulera efterfrågan för svenskproducerade livsmedel.

Landshypotek följde upp resultatet av Lantbrukspanelen genom att i en snabb mejlenkät under andra halvan av juni ställa följande fråga till riksdagspartierna:

Vad är era viktigaste punkter för hur svensk livsmedelsproduktion kan stimuleras?

Svar har inkommit från samtliga riksdagspartier utom Miljöpartiet.

Här redovisas svaren – först sorterat och bearbetat utifrån några olika svars kategorier, sedan parti för parti (i bokstavsordning).

Svar sorterade utifrån några olika ämneskluster

Minskad regelbörda och främjandekrav på myndigheter:

Flera av partierna – de flesta Tidö-partierna (med undantag av Liberalerna) samt Centerpartiet – talar i termer av att det ska vara enklare att bedriva jordbruk, bl.a. genom minskad regelbörda.

- C svarar att "svenska myndigheter ska bejaka snarare än bevaka svenskt lantbruksföretagande. Tydliga främjandeuppdrag behöver ges till myndigheterna."
- M pekar på behovet av att tillsätta ett råd för att inte överimplementera implementeringen av EU-direktiv. Sverigedemokraterna lyfter också behovet av att förenkla EU-reglerna.

Skattesänkningar och budgetsatsningar:

- C och SD svarar med både skattesänkningar och budgetsatsningar för jordbruket. M svarar att de vill sänka priset på drivmedel.
- "Från denna styrkeposition kan svenskt jordbruk sedan bli än mer miljö- och klimatanpassat utan att äventyra ekonomin", skriver SD.
- C: "konkreta förslag för att snabba på klimatomställningen inom jord- och skogsbruket är att genomföra en stor skattenedsättning i form av ett klimatneutralt jordbruksavdrag samt införa en biopremie för användande av biodiesel i jord- och skogsbruk. Biogasen bör garanteras långsiktig skattefrihet samtidigt som stödet till biogasproduktion byggs ut kraftigt."
- C: Jordbrukets klimatanpassning behöver intensifieras även på längre sikt. Det är en global överlevnadsfråga. Det handlar om alltifrån att främja nödvändiga investeringar på gårdsnivå till att utveckla nya växtsorter som klarar ett förändrat klimat. Att ställa om till mer förnybar energi och att genomföra energieffektiviseringar är en möjlighet för svenskt jord- och skogsbruk.

- KD: Förlängning av den nu den tillfälliga dieselskattebefrielsen för svenska lantbrukare. I regeringens fortsatta budgetarbete prioriterar vi åtgärder som sänker kostnaderna och stärker konkurrenskraften för både primärproduktionen och livsmedelsnäringen.
- V: Stärk det nationella stödet för ett hållbart jordbruk. Vänsterpartiet har föreslagit ökat stöd till jordbruket med över 1,5 miljard för 2023 (jämfört med regeringen och SD). Stöden omfattar bl.a. ökade anslag för vallodling, ekologiskt jordbruk, betesmarker, växtbaserad mat och investeringsstöd för jordbrukets vattenhantering i ett förändrat klimat.

Underlätta för konsumenten att göra medvetna val genom livsmedelsmärkning, samt krav på ursprungsmärkning på restauranger och på offentliga upphandlingar att stödja hållbart producerad mat:

- Detta framförs tydligt av S och C. Vad gäller ursprungsmärkning svarar Liberalerna möjligen inte riktigt lika explicit uttalat men de framför punkter som i sak ligger nära: "Livsmedel ska gå att spåra hela vägen, även på restauranger". Socialdemokraterna och Liberalerna lyfter att "fusk och felmärkning ska stävjas".
- M "vill att mer upphandlad mat ska vara svenskproducerad."

Stimulera/värna om svensk livsmedelsexport:

För att stimulera ökad livsmedelsproduktion säger M och, om än lite vagare, även S och L, att livsmedelsexporten är viktig. M för fram att tillsättning av "svenska livsmedelsattachéer på strategiska viktiga marknader för svensk livsmedelsexport" är ett verktyg för att nå detta mål.

Svar sorterade utifrån respektive parti

I vissa fall har vi redaktionellt förbehållit oss rätten att här inte redovisa formuleringar som tenderar att vara mer av övergripande och generell art snarare än svar på den ställda frågan.

Centerpartiet

- I det extrema väderläge vi befinner oss i just nu behövs en handlingskraft regering och en beredskap för att situationen kan bli mycket värre. Vi behöver på kort sikt se över alla regler som hindrar eller försvårar skörd och bevattning m.m. Regeringen behöver också se över hur lantbruksföretagens likviditet kan stärkas på kortare sikt, t.ex. genom tidigare lagda stödutbetalningar.
- Jordbrukets klimatanpassning behöver intensifieras även på längre sikt. Det är en global överlevnadsfråga. Det handlar om alltifrån att främja nödvändiga investeringar på gårdsnivå till att utveckla nya växtsorter som klarar ett förändrat klimat. Att ställa om till mer förnybar energi och att genomföra energieffektiviseringar är en möjlighet för svenskt jord- och skogsbruk.
- Några av Centerpartiets konkreta förslag för att snabba på klimatomställningen inom jord- och skogsbruket är att genomföra en stor skattenedsättning i form av ett klimatneutralt jordbruksavdrag samt införa en biopremie för användande av biodiesel i jord- och skogsbruk. Biogasen bör garanteras långsiktig skattefrihet samtidigt som stödet till biogasproduktion byggs ut kraftigt.
- Det behövs tydligare politiska mål om svensk livsmedelsproduktion och försörjningsförmåga. Det möjliggör sänkta kostnader för företagen och minskade administrativa bördor. Svenska myndigheter ska bejaka snarare än bevaka svenskt lantbruksföretagande. Tydliga främjandeuppdrag behöver ges till myndigheterna.
- Det ska bli enklare för en lantbrukare att diversifiera och bredda sitt företagande.
- Därför vill vi snaraste tillåta gårdsförsäljning av alkohol.
- Kompetensförsörjningen inom de gröna näringarna är i dag ett stort tillväxthinder för många företag. Vi vill till skillnad från regeringen inte lägga en våt filt över de gröna näringarnas arbetskraftinvandring. Vi vill stärka naturbruksutbildningarna, bl.a. genom att stärka kopplingen till näringslivets behov och genom höjda kvalitetskrav.
- På konsumentensidan är det viktigt att underlätta informerade val. Regeringen bör snarast införa en obligatorisk ursprungsmärkning på restauranger. Det går också att ställa tydligare politiska krav i den offentliga upphandlingen på lokal, regional och nationell nivå. Det är dubbelmoral när offentlig sektor upphandlar mat med lägre miljö- och djurskydds krav än de krav vi ställer på våra svenska lantbrukare.

Moderaterna

- Svensk livsmedelsproduktion står inför stora utmaningar. Kostnaderna för insatsvaror är höga och regelbördan är omfattande. Därför är det viktigt att vi stärker konkurrenskraften och stimulerar svensk livsmedelsproduktion. Svenska bönder konkurrerar på en fri marknad, vilket är bra. Det svenska politiker bör göra är att sänka kostnadsläget och stärka företagens förutsättningar. Det skulle i sin tur leda till ökad lönsamhet och attraktivitet för branschen. Vi vill att mer upphandlad mat ska

vara svenskproducerad. Vi bör även använda oss av andra verktyg för att stimulera produktionen, som att tillsätta svenska livsmedelsattachéer på strategiskt viktiga marknader för svensk livsmedelsexport.

- Därför behöver vi:
 - Stärkt ägande- och förfoganderätt, vilket ger långsiktiga förutsättningar.
 - Minska jordbrukets administrations- och regelbörda
 - Sänka priset på drivmedel
 - Tillsätta ett implementeringsråd, för att inte överimplementera EU-direktiv
 - Korta och förenkla miljötillstånden
 - Prioritera beredskapsfrågorna, vi måste producera mer av vår mat inom landet och nödvändiga insatsvaror måste finnas tillgängliga.
 - Att myndigheterna jobbar med främjandeuppdrag kopplat till livsmedelsstrategin, för att hjälpa och inte stjälpa företag

Socialdemokraterna

- Livsmedelsproduktionen i Sverige har förutsättningar att bidra till ökad sysselsättning och tillväxt. Det ger jobb på landsbygden samtidigt som det stärker den hållbara utvecklingen och producerar mat av bra kvalitet med höga miljö- och djurskyddskrav. Svensk mat har hög kvalitet och skapar mindre påverkan på miljön än i många andra länder. Vi vill värna och utveckla våra mervärden – de är en konkurrensfördel för Sverige!
- Fusk och felmärkning av mat ska stävjas och kommuner ska köpa miljöinriktade och svenska produkter. Vi vill underlätta för människor att bli aktiva konsumenter. Informationen om matens innehåll, näringsvärde, miljöpåverkan och ursprung måste förbättras och utökas.
- Krav på ursprungsmärkning av kött på restauranger bör införas.
- Samtidigt som vi vill ställa höga krav på svenska bönder vill vi även ha höga krav på den mat som vi ger våra barn och äldre i skolan och i äldreomsorgen. Vi vill göra det obligatoriskt att vid alla upphandlingar av animaliska livsmedel ställa krav på att produktionen har skett med höga krav på djurskydd och låg grad av användning av antibiotika – precis som i Sverige.
- Det offentliga ska vara bäst i klassen och svenska bönder ska prioriteras, inte missgynnas. Genom offentliga upphandlingar kan vi stödja hållbart producerad mat och höja matkvaliteten i förskolor, skolor, äldreboenden och inom sjukvården.
- Vi vill öka Sveriges beredskap. Därför behöver den nuvarande livsmedelsstrategin uppdateras så att vi kan få till en ökad och hållbar produktion av mat från det svenska lant- och vattenbruket i hela Sverige. Det behövs också en ökad svensk produktion av insatsvaror till lantbruket.

Kristdemokraterna

- Vi ser att den bristande lönsamheten hos primärproducenterna är nödvändigt att möta med olika åtgärder. Därför förlängs nu den tillfälliga dieselskattebefrielsen för svenska lantbrukare. I regeringens fortsatta budgetarbete prioriterar vi åtgärder som sänker kostnaderna och stärker konkurrenskraften för både primärproduktionen och

livsmedelsnäringen. Det pågående arbetet med Livsmedelsstrategi 2.0 är prioriterat. Mer utvecklade detaljer får anstå tills regeringens budget läggs i höst.

Vänsterpartiet

- Riksdagen bör anta målsättning om att Sverige ska uppnå självförsörjning av livsmedel till 80 procent.
- Stärk det nationella stödet för ett hållbart jordbruk. Vänsterpartiet har föreslagit ökat stöd till jordbruket med över 1,5 miljard för 2023 (jämfört med regeringen och SD). Stöden omfattar bl.a. ökade anslag för vallodling, ekologiskt jordbruk, betesmarker, växtbaserad mat och investeringsstöd för jordbrukets vattenhantering i ett förändrat klimat.

Sverigedemokraterna

- Det svenska jordbruket ska värnas och bidra till svensk konkurrenskraft, goda miljöstandarder, öppna landskap och svensk självförsörjning samt export. Ett framgångsrikt jordbruk är en förutsättning för att hela Sverige ska leva och utgör en viktig del i den svenska ekonomin.
- Det ska vara enklare än idag att bedriva jordbruk. EU-reglerna måste bli färre och mer flexibla utifrån varje medlemsstats unika landskap, tradition och standarder. Reglerna inom jordbruk måste även ses över för fungerande avvägningar samt att äganderätten bör stärkas. Rättssäkerheten behöver även den stärkas för de som bedriver näring inom jordbruk. Vidare behöver myndigheternas arbete i högre grad anpassas för att verka i intressegemenskap med markägare.
- Vi föreslår skattesänkningar och budgetsatsningar inom jordbruksområdet likväl som regeländringar och utredningar för att åstadkomma detta. Skattesänkningarna gör att jordbruksnäringen får en ökad lönsamhet omgående och därmed kan fortsätta i positiv riktning. Detta kompletteras med en rad åtgärder som ska stärka jordbrukets funktion och lönsamhet på lång- och medellång sikt. Från denna styrkeposition kan svenskt jordbruk sedan bli än mer miljö- och klimatanpassat utan att äventyra ekonomin.

Liberalerna

- Livsmedelsmärkningar och kontroller ska vara att lita på. Vår mat ska vara säker och hållbar. Men politiker ska inte pilla i maten i onödan, du vet bäst vad du vill äta.
- Sverige ska fortsätta ha en djuromsorg och miljöhänsyn i världsklass. Det gör att svenskproducerad mat går att köpa med gott samvete. Innehållsdeklarationer och märkningar ska gå att lita på, då kan vi alla utnyttja vår konsumentmakt. Jordbruket behöver bli ännu mer klimatsmart, utsläppen behöver minska. Mat som ändå blir avfall ska bli till biogas.
- BRA MAT FÖR MÄNNISKA OCH MILJÖ
- Sverige är en matnation. Vårt jordbruk producerar viktiga exportprodukter, såväl mat som dryck. För konsumenternas del är det viktigt att man kan göra aktiva val. Vi måste kunna lita på innehållsdeklarationer och märkningar. Livsmedel ska gå att spåra hela vägen, även på restauranger. EU:s veterinärmyndighet ska få muskler att genomföra täta kontroller för att stävja fusk.

- Svensk mat är klimatsmart och produceras med god djuromsorg och miljöhänsyn. Det är en konkurrensfördel som måste värnas. Bra djurskydd leder också till att mindre antibiotika används. För att svensk mat ska fortsätta vara klimatsmart måste vi äta upp mer av det vi producerar istället för att slänga det. Det avfall som trots allt blir kvar måste tas tillvara på bästa sätt, till exempel till biogasproduktion.
- Vissa pekar på att ekologisk odling måste främjas för hälsans och miljöns skull. Andra menar att konventionellt jordbruk är effektivare och mer klimatsmart för att producera mycket mat vilket behövs för att mätta världens befolkning. Vi ser gärna ekologisk mat men vi vill att konsumenterna ska styra efterfrågan, politiker ska inte pillas i maten.
- Liberalerna har även drivit på för en svensk livsmedelsstrategi. Strategin finns nu men vi är kritiska till produktionsmålet som slår fast hur mycket av jordbruksmarken som ska vara ekologisk. Det är planekonomi i stället för marknadsekonomi.